

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Турчак Л.І.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

Київський національний університет культури і мистецтв

ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ ЗА КОРДОНОМ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

Період і ХІХ початок ХХ століть був досить складним для певних Європейських країн в тому числі і для України. Це сприяло еміграції інтелігенції за кордон. Так склалося, що митців, прізвища яких тим чи іншим чином пов'язані з Україною, часто вважають представниками російського, американського, європейського мистецтва.

Трагічні для України події ХХ століття – війна за незалежність 1917-1929 рр., голодомор 1932-19-33, 1946 рр., Друга світова війна 1939-1945 рр. супроводжувалися великими хвилями масової вимушеної еміграції. Тисячі українців були відірвані від рідної землі на довгі роки, серед них військові, підприємці, фабриканти, діячі культури, вчені, письменники поети, художники, хореографи, музиканти та ін. [2].

Крилатий вираз «Нашого цвіту – по всьому світу» відомий кожному українцю. До такого «цвіту» належать і українські митці, які стали відомими за кордоном.

Існує значна кількість біографічних фактів, культурологічного матеріалу, який не достатньо досліджений і стосується творчості митців, які внесли значний вклад у світову культуру завдяки своїй праці.

З кінця ХХ століття в Україні зріс інтерес дослідників, до творчої спадщини митців. Як правило, це статті, есе, монографії тощо, які містять інформацію про діяльність художників, поетів, музикантів, хореографів, які отримали визнання далеко за межами Батьківщини, а їх творчість вплинула на розвиток не лише українського, а і світового мистецтва.

Про образотворче мистецтво за кордоном писали Голубець М. («Монографія» 1920-тих рр. присвячена творчості О. Архипенка), Кубриш Н. (дисертаційне дослідження «Міфопоетика скульптури О. Архипенка та І. Кавалерідзе», 2004 р., де дослідник прослідковує

новаторські ідеї двох відомих скульпторів, один з яких працював у США, інший в Україні), Цвіль В. (у книзі «Невідомий Кандинський» 2017р. автор розповідає про маловідомі факти з життя художника. Зроблено акцент на періоді життя й творчості художника в Україні), Горбачов Д. («Малевиц та Україна». 2006 р., у книзі вперше зібрано всі відомі матеріали, які стосуються київського періоду Малевича 1928-1930 років), Белічко Ю. (мографія «Україна в творчості І.Ю. Рєпіна» 1963 р. На думку автора, творчу біографію Рєпіна не можна вважати повною без висвітлення його зв'язків з Україною. Так само неповною є історія українського образотворчого мистецтва без урахування на неї впливів творчості художника. Автор книги вперше зробив спробу систематизації творів митця на українську тематику, подаючи музейний опис творів.) та ін.

Українську пісенну творчість початку ХХ ст., зокрема О. Кошиця, розглянуто в дослідженнях Калуцької Н.Б. (в дисертаційному дослідженні «Мистецька діяльність Олександра Кошиця в контексті музики ХХ сторіччя» 2001 р., простежується культуротворча роль митця на різних етапах розвитку українського мистецтва, аналізується його артистична практика), Салій С. (стаття «Хорові обробки в творчості Олександра Кошиця» 2010 р., в якій проаналізовано хорові обробки О. Кошиця і їх першоджерела, визначено стиль композитора та вплив фольклору на формування музичної мови і виразових засобів митця).

Окремі аспекти життя і творчого доробку Я. Барнича досліджували Н. Ек, Осип Гайський, Степан Пушик (одним із перших підняв питання авторства пісні «Гуцулка Ксеня» 1990 р.), Степан Стельмащук, Людомир Філоненко (монографія про життя і творчість Я. Барнича присвячена 100-річчю від дня народження, 1999 р.) та ін.

Музичну діяльність В. Горовиця в культурному середовищі Києва досліджував Зільберман Ю. (у дисертації «Володимир Горовиць у культурному середовищі Києва кінця ХІХ – початку ХХ століття» відтворено історико-музичний контекст періоду учнівства і початку творчої діяльності піаніста; уточнені і відтворені хронологічні віхи життя В. Горовиця в Києві; досліджено його родовід, виявлено впливовість традицій, що склалися у музичних учбових закладах Києва).

Хореографічне мистецтво, в тому числі творчість В. Авраменка, відображено в дослідженнях І. Книш («Жива душа народу» Вінніпег, 1966 р. Це перше друковане дослідження творчості В. Авраменка вийшло у Канаді. Автор зробила певні узагальнюючі висновки, дала

характеристику майстрові українського танцю, визначила його роль у духовному житті українців, як на західних землях, так і в еміграції.), Косаковська Л. досліджувала «Мистецьку парадигму Василя Авраменка в контексті розвитку української культури ХХ ст.» (дисертаційне дослідження 2009 р.).

Цікавим і ґрунтовним є дослідження Галини Стельмашук «Українські митці у світі. Матеріали до історії українського мистецтва ХХ ст.». Книга присвячена українським митцям, які змушені були покинути батьківщину. Автор наводить статті про художників, які поза межами України продовжили працювати, внесли вклад у світовий мистецький процес при цьому не забували про своє походження.

Не зважаючи, на те що українські вчені досліджують творчість митців, художників, музикантів, хореографів... Маємо зауважити, виявилось, що досліджень, присвячених творчості українців за кордоном, не так і багато. Тому тема внеску українських митців у світову культуру та мистецтво залишається актуальною і передбачає подальші дослідження.

Список використаних джерел:

1. Зильберман Ю. Владимир Горовиц и городской культурный ландшафт Киева последней трети XIX – начала XX в. // Київське музикознавство. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, ҚДВМУ ім. Р.М. Глієра, 2003. – Вип. 12. – С. 3-12.
2. Стельмашук Г. Українські митці у світі. Матеріали до історії українського мистецтва ХХ ст. – Львів: Априорі, 2013. – 520 с.
3. Турчак Л.І. Творчість Володимира Горовиця у контексті світового мистецтва // Мистецтвознавчі записки. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. – 2019. – В. 35. – С. 33-39.